

**ΟΜΙΛΙΑ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΙΚΘ κ. ΔΑΥΙΔ ΣΑΛΤΙΕΛ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΒΡΑΙΩΝ
ΜΑΡΤΥΡΩΝ ΚΑΙ ΗΡΩΩΝ ΤΟΥ
ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ (29-1-2023, 11:30, ΜΝΗΜΕΙΟ
ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ).**

(προσφωνήσεις)

Κυρίες και κύριοι,

Σε μια μέρα όπως η Ημέρα των Ελλήνων Εβραίων Μαρτύρων και Ηρώων του Ολοκαυτώματος, προσπαθούμε να αντιμετωπίσουμε μια εκκωφαντική σιωπή που πηγάζει από την απουσία, από το πρόσφατο παρελθόν.

Είμαστε εδώ για να τιμήσουμε τη μνήμη έξι εκατομμυρίων Εβραίων που κυνηγήθηκαν και δολοφονήθηκαν συστηματικά και ανελέητα από τους Ναζί και τους συνεργάτες τους. Είμαστε εδώ για να θυμηθούμε τους δικούς μας ανθρώπους. Τους 67.000 Έλληνες Εβραίους, τους 50.000 από αυτούς - πολίτες της Θεσσαλονίκης. Να θυμηθούμε τα πρόσωπα, τα γεγονότα που άλλαξαν τη φυσιογνωμία της πόλης, που αφαίρεσαν το πιο δυναμικό της κομμάτι.

Ακόμα και σήμερα σχεδόν οκτώ δεκαετίες μετά το τέλος του δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου η πραγματικότητα του Ολοκαυτώματος παραμένει κάτι

το αδιανόητο. Η ιδεολογία, η προσήλωσή, η αποτελεσματικότητα τρομάζουν.

Σύμφωνα με την μαρτυρία του Adolf Eichmann, στη δίκη της Νυρεμβέργης, η μαζική εξόντωση των Εβραίων της Ευρώπης, η “Τελική Λύση” διαμορφώθηκε σε μια συνάντηση που διήρκεσε λιγότερο από δύο ώρες. Σε αυτή συμμετείχε ένας μικρός αριθμός πρωταγωνιστών, που εκπροσωπούσαν σχεδόν όλη την υπουργική γραφειοκρατία και τον ναζιστικό μηχανισμό. Είναι όμως το Ολοκαύτωμα συνέπεια ή ευθύνη αποκλειστικά μιας τέτοιας μειοψηφίας; Σαφώς όχι.

Όπως είναι γνωστό για την διαμόρφωση της ναζιστικής ιδεολογίας αλλά και την τεκμηρίωση της ασχολήθηκαν ουκ ολίγοι επιστήμονες. Γιατροί, νομικοί και άλλοι. Ειδικοί που φρόντισαν για τη συγκρότηση μιας κοσμοθεωρίας, η οποία θεμελιωνόταν σε ιδέες όπως ο ρατσισμός, ο αντισημιτισμός, ο εθνικισμός, ο κοινωνικός δαρβινισμός, η ευγονική και άλλες που προϋπήρχαν και ήταν διαδεδομένες στην κοινωνία.

Ο Γάλλος ιστορικός Γιοάν Σαπουτό, ειδικός επί της νεότερης ιστορίας, και μελετητής του ναζισμού, έχει υπογραμμίσει ότι:

“στην πραγματικότητα οι ιδέες που έγιναν ο ναζισμός κυκλοφορούσαν διάσπαρτες στην ατμόσφαιρα, στη

γερμανική αλλά και γενικότερα στην ευρωπαϊκή κοινωνία στα χρόνια του μεσοπολέμου. Διαπράττουμε διπλό λάθος λοιπόν όταν εστιάζουμε τον εθνικοσοσιαλισμό σε ένα μόνο πρόσωπο και όταν πιστεύουμε ότι ο ναζισμός ήταν αποτέλεσμα κάθετης διάδοσης από πάνω προς τα κάτω”

Αυτό που έκαναν οι Ναζί είναι να διαμορφώσουν και να επικοινωνήσουν με τα πλέον σύγχρονα μέσα της εποχής ένα πλαίσιο.

Αυτό το πλαίσιο έδωσε το άλλοθι για την απόφαση της Τελικής Λύσης που υλοποιήθηκε με κάθε πιθανό και απίθανο τρόπο **ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ** βαρβαρότητας.

Αυτό που είναι ίσως το πλέον σημαντικό, αυτό στο πρέπει να στεκόμαστε σε κάθε περίπτωση σαν τη σημερινή, είναι ότι οι κοινωνίες, οι πολίτες αποδέχθηκαν το πλαίσιο και την απόφαση. Τα αποδέχθηκαν γιατί βρήκαν σωστή την ιδεολογία των Ναζί ως τη λύση σε ότι αντιμετώπιζαν. Γιατί ταυτίστηκαν με αυτό τον τρόπο σκέψης. Γιατί κάποιοι είδαν πιο μακριά και αναγνώρισαν κοινωνικά και οικονομικά οφέλη. Έτσι εφαρμόστηκε σε όλη την Ευρώπη - με ελάχιστες αντιδράσεις - η περιθωριοποίηση, η στέρηση των δικαιωμάτων, η ταπείνωση, ο εκτοπισμός, ο αφανισμός.

Στις μέρες μας η αντισημιτική ρητορική, η ρητορική του μίσους επανέρχεται και διαχέεται. Απόψεις για φυλετική καθαρότητα εκφράζονται ως “πολιτισμική ιδιαιτερότητα”, ως βάση για πολιτικές λύσεις.

Μπροστά σε πολλές δυσκολίες οι πολίτες σε όλη την Ευρώπη αναζητούν στην καθημερινότητά τους, ασφάλεια, ευημερία, κοινωνική και οικονομική. Αν δεν την έχουν το διαφορετικό - είτε προέρχεται εκτός των συνόρων είτε βρίσκεται εντός - εύκολα θα στοχοποιηθεί. Με την καταγιγιστική επίδραση του διαδικτύου εκατομμύρια χρήστες βρίσκουν σημεία σύγκλισης που θεμελιώνονται στο μίσος και στην άγνοια. Επικεντρώνονται στη διασπορά των ιδεών τους, αντλούν δύναμη από την ανταπόκριση και επιμένουν, καθώς αντιλαμβάνονται ότι υπάρχει γόνιμο έδαφος.

Η μετάβαση των θεωριών συνωμοσίας, των αντισημιτικών στερεοτύπων, της διαστρέβλωσης του Ολοκαυτώματος στον ψηφιακό κόσμο αποτελεί απλώς εξέλιξη της εποχής μας. Και αυτό γιατί ο αντισημιτισμός συνεχίζει να ανθεί και στα παραδοσιακά ΜΜΕ, στον Τύπο, σε βιβλία, και στον δημόσιο διάλογο. Τα αντισημιτικά στερεότυπα, καλυμμένα πίσω από διάφορα προσώπεια, τεκμηριώνονται με ψευδεπίγραφα στοιχεία και επιχειρήματα, πολλαπλασιάζοντας το μίσος που δηλητηριάζει την κοινωνία μας προτρέποντας το

κοινό στο οποίο απευθύνονται σε πράξεις βίας κάθε μορφής.

Όσο οι απαντήσεις στα ζητούμενα των πολιτών δεν είναι πειστικές, το κλίμα αυτό εντείνεται και βοηθά στην εμφάνιση και επικράτηση ιδεολογιών, που με εύσχημο τρόπο, παρουσιάζουν λύσεις οι οποίες τρέφονται από τον φόβο, την ανασφάλεια, την αδυναμία πολλών να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις του σήμερα.

Η ιστορία διδάσκει πως κάθε ολοκληρωτικό καθεστώς - όπως στην περίπτωση της Ναζιστικής Γερμανίας - εκμεταλλεύεται τους θεσμούς για να εδραιωθεί στην εξουσία και εν τέλει να τους καταλύσει.

Γι' αυτό και αυτές οι απόψεις, οι πολιτικές, οι εκφραστές τους, από όποιον πολιτικό χώρο και αν προέρχονται, αποτελούν το πρόβλημα και όχι τη λύση.

Γι' αυτό και πρέπει να βρισκόμαστε σε εγρήγορση και να αντιδρούμε σε κάθε έκφραση ρητορικής μίσους. Μακροχρόνια λύση ωστόσο είναι μόνο η παροχή της γνώσης, της παιδείας, έτσι ώστε κάθε τέτοια μισαλλόδοξη προοπτική να απορρίπτεται εν τη γενέσει της, από το ίδιο το κοινό στο οποίο απευθύνεται στην προσπάθεια να αποκτήσει έρεισμα και αποδοχή. Είναι εύκολο;

Όχι. Όχι, γιατί αφενός η χρονική απόσταση από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο μεγαλώνει και αφετέρου η πλειονότητα δεν έχει ζήσει τον τρόμο του φασισμού. Επίσης οι γενιές των μεταπολεμικών δεκαετιών σε μεγάλο βαθμό δεν έχουν διδαχτεί επαρκώς το Ολοκαύτωμα, σε συνάρτηση με τις έννοιες του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας και τον αντίκτυπό τους.

Προκύπτει λοιπόν ολοένα και πιο αβίαστα η ανάγκη να μιλάμε για τις συνέπειες των πράξεων των Ναζί. Αυτών που έλαβαν χώρα στα στρατόπεδα συγκέντρωσης και αυτών που έγιναν σε κάθε δικό μας τόπο - όπως η Θεσσαλονίκη - με τη συνεργασία, τη συναίνεση, την αδιαφορία.

Αυτά θα αναδείξει το έργο του Πάρκου Μνήμης στην Πλατεία Ελευθερίας. Ένα έργο που πρέπει να ξεκινήσει άμεσα, ώστε η δέσμευση του Δήμου να γίνει πράξη. Το ίδιο ισχύει και για το Μουσείο Ολοκαυτώματος Ελλάδος που θα συμβάλλει καίρια στην ανάδειξη των πανανθρώπινων αξιών της ελευθερίας, της αποδοχής, του σεβασμού, της αλληλεγγύης.

Τελετές σαν τη σημερινή θέτουν το ζήτημα της Μνήμης του Ολοκαυτώματος λαμβάνοντας υπόψιν τα σύγχρονα δεδομένα και υπογραμμίζουν την ανάγκη της υπόμνησης των γεγονότων. Το καθήκον μας όμως δεν τελειώνει σε αυτό. Ούτε μπορούμε να περιοριζόμαστε σε πράγματα σχεδόν αυτονόητα.

Βεβαίως οι ιστορίες των θυμάτων, των δικαίων, επιζώντων του Ολοκαυτώματος δεν πρέπει να ξεχαστούν. Πρέπει όμως παράλληλα να φροντίσουμε με συγκεκριμένες πράξεις, να γίνουν οι βάσεις για τη συγκρότηση ισχυρών συνειδήσεων και ψυχών με ενσυναίσθηση.

Για να γίνει αυτό βέβαια χρειάζεται δουλειά. Δουλειά που πρέπει να γίνεται συστηματικά, σε βάθος χρόνου. Δουλειά που πρέπει να γίνεται συλλογικά μέσα από δομημένες προσπάθειες με τη συνεργασία των εθνικών κυβερνήσεων, θεσμών όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, με την έμπρακτη συνδρομή φορέων και οργανισμών.

Τέτοιες προσπάθειες υπάρχουν. Μέσω των προγραμμάτων του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων ομάδες μαθητών από διάφορες πόλεις της χώρας μας επισκέπτονται το Άουσβιτς.

Ανάμεσά τους ήταν πρόσφατα και οι μαθητές του 7ου Λυκείου Θεσσαλονίκης. Μεταξύ αυτών η Ρόζα, η Δώρα και η Ολυμπία που μίλησαν για αυτή την εμπειρία ζωής λέγοντας:

«Δεν πίστευα ότι βρισκόμουν εκεί. Όταν μπήκα μέσα κι άρχισα να συνειδητοποιώ πού βρίσκομαι, άρχισε να με πιάνει το στομάχι μου. Είναι τότε που καταλαβαίνεις πως όλα όσα είχαμε μάθει για το Ολοκαύτωμα είχαν όντως

συμβεί ... είχαμε μια γνώση για όσα συνέβησαν εκεί, αλλά δεν ήταν αυτό που νομίζαμε ότι θα αντικρίζαμε. Ήταν κάτι που δεν το περιμέναμε...

Είναι τρομερό το ότι με το που αντικρίσεις αυτό το μέρος, ξυπνάει μέσα σου ένα απίστευτα έντονο συναίσθημα, το οποίο δεν ξέρεις πώς να εκφράσεις. Αρχίζεις και σκέφτεσαι παραπάνω, προσπαθώντας να απαντήσεις τη μεγαλύτερη ερώτηση που σου δημιουργείτε: το γιατί...

Αν δεν υπήρχε αυτό το πρόγραμμα, εμείς δεν θα τα γνωρίζαμε όλα αυτά. Σε έναν ιδανικό κόσμο, όλα τα σχολεία θα έπρεπε να μπορούν να πηγαίνουν εκδρομή στο Άουσβιτς»,

Κυρίες και κύριοι,

Από τις θέσεις που κατέχουμε όσοι παίρνουμε το λόγο, μιλώντας για το Ολοκαύτωμα, δίνουμε τον τόνο, το έναυσμα. Το “Ποτέ Ξανά” δεν είναι απλώς δύο λέξεις, δεν είναι σύνθημα. Είναι έκκληση για δράση.

Η νέα γενιά μας δείχνει το δρόμο.

Τα λόγια δεν έχουν σημασία αν δεν δημιουργούμε τις συνθήκες έτσι ώστε οι κοινωνίες και πάνω από όλα οι νέες γενιές να είναι αυτές που θα διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην προάσπιση της Μνήμης και τη διαιώνισή των διδαγμάτων του Ολοκαυτώματος.

Να απαιτούν από κάθε πρόσωπο, από κάθε θεσμό

- να απορρίπτει τον αντισημιτισμό, τις μισαλλόδοξες ή ρατσιστικές συμπεριφορές
- να υπερασπίζει την ελευθερία και να εκφράζει έμπρακτα την αλληλεγγύη και την αποδοχή προς το διαφορετικό.

Έτσι τιμάμε τη Μνήμη των έξι εκατομμυρίων Εβραίων θυμάτων του Ναζισμού, των 67.000 Ελλήνων, των 50.000 Θεσσαλονικέων. Μόνο με αυτόν τον τρόπο προσεγγίζουμε την ουσία των λέξεων “Ποτέ Ξανά”.

Σας ευχαριστώ.